

Juli-september 1839

FACTS

Date:
Juli-september 1839

Page number:
30, 31, 32, 33, 34, 35

Diary location:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Creator/key person:
Christine Stampe

General comments:
Dette dokument er en del af det originale manuskript til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen. Afskriften af hele manuskriptet omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr. 7.

OBS Dokumentet er også udgivet i Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-udgivelse i artiklen Manuskriptet til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen.

Mentioned people:
H.C. Andersen
Caroline Amalie
Christian 8.
Georg Ernst Harzen
B.S. Ingemann
Johann Daniel Jacobj
Wilhelm Matthä
Adam Oehlenschläger
Christiane Oehlenschläger
Peder Pavels
A.C. Petersen
J.F. Schouw
Susette Schouw
Christine Stampe
Elise Stampe
Heinrich Steffens
Bertel Thorvaldsen

SUMMARY

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 7. del af i alt 60.

TRANSCRIPTION

- 30 -

(for at komme tilbage paa Statyen¹: saa stod Arbeidet saa ledes, da pludselig et Brev kommer fra Øhlenschläger², han havde alt da Thorvaldsen forige gang var i Danmark, ville[t] haft sin Byste giort, dog Thor har aldrig holdt af dette Arbeide, og han beskyldte altid Øhlen for at være forfængelig osv, kort han vilde ikke gjøre det, og nu denne gang havde han ogsaa unslaaet sig, dog jeg tog mig paa at faae ham dertil og da han følte sig saa væl her, kunde han intet nægte mig, jeg skrev til Øh: at dersom

- 31 -

han nu vilde komme, saa vilde Thor gjøre hans Byste³, der over var Øh⁴ meget Glad og svarede at det var et af hans høieste Ønsker, at faae bevaret disse Træk for efter Verdenen⁵ osv[.] kort Thor loe, og sagde han er en forfængelig Narr, men paa engang saa jeg ham blive Alvorlig, og Hænderne faldt fra Arbeidet (: han stod og modeleerte da jeg læste Brevet for ham :)[. "]Her staaer jeg[", sagde han nu[, "]og leer af Ham, og hvad gjør jeg selv?, nei jeg kan ikke Arbeide videre[".] og nu vilde han til at rive ned paa Statyen⁶, og jeg maatte bruge Magt og all min Overtalelse for at faae ham ud af Atelieet, som jeg lukkede i Laas, jeg tog nu strax min tilflugt til Sysette⁷, og Schouv⁸, som stod mig troelig bie. Schouv gjorde sit beste og præ[d]ikede umaadelig for at gjøre ham begribelig, at det jo ikke var andet, en[d] som enhver Maler der gjør sit Portrait osv [x] dog dette at han gjorde sin Statye kunde han ikke faa ud af Hovedet, og der gik en 8 dage hen, ret kiedelige, og Mismodige. Thor som hidtil ikke havde haft en Mørk dag, var nu mismodig, jeg var ordentlig bedrøvet, og da jeg ikke længere kunde udholde denne Modstand mod vores Ønske, gik jeg op til Ham en dag og græd (: jeg tænkte paa Calderons⁹: *Weine Weib und Du wirst ziegen*¹⁰ :) og sagde han havde lovet mig det og han skulde holde sit Ord, og det var først ret

- 32 -

den rigtige Forfængelighed, at han blodt fordie, man ikke skulde sige han havde giort sin egen Statye, svigtede han de helligste Løfter og brød sig ikke om at bedrøve dem, som holdt af ham for at de som ikke vare ham gode skulde undvære et Punkt, at forarge sig over, men jeg skulde love ham at han skulde fortryde det, og jeg skulde aldrig troe hans Løfter meere osv osv[.] kort, til sist snakkede jeg mig virkelig i Graad, og Thor: blev rørt [og] faldt mig om Halsen, sigende,: ["]lad dem nu sige hvad de vil, det er mit Portrait, som jeg gjør for min Veninde, og Honi soit qui mal

en pense¹¹[""], nu slebte jeg ham ned i det længe tillukkede Værksted og han tog strax fat, og Suzette og Schouv bragte jeg Efterretningen og de Glædede sig oo=ll¹²[.] oo=ll Kort Efter sagde Thorvaldsen til Ingemann¹³: ["]ja jeg vilde rigtignok have revet den ned igien, men saa græd hun jo.[""] Medens hans Arbeidede paa Sin Egen Statye til hvilken jeg havde syet ham en slags bluse efter hans egen Tegning, spændte han mig spøgende beltet fast (det var med et stort Spenne) og sagde[: "]saa bliver jeg stærk, det gjorde Thor¹⁴ naar han ret brugte Kræfter osv[.] Man har kaldet mig Thor[.] den Eene Thor knuser[.] den Anden Skaber[.]"] Kort efter kom Prinds Christian¹⁵ og Gemalinde¹⁶ til Gißelfeld¹⁷ og Bregentved¹⁸[.] der kom Jacobi fr[a] Lybeck¹⁹, Thor reise ind [til byen] med Carl Stampe²⁰ fra Breentved²¹. Andersen²² gjorde et digt²³ til Prinsen som bliv sunget. Thor gjorde en Skitse i Haven (spørg Andersen om hvad mærkv[ærdig] paa denne Tour)[.] Thor begyndte nu [arbejdet paa] Toget til Golgatha²⁴ [og] Sahlen²⁵ lagde fuld af stykkerne. Harzen²⁶ kom herover, og fandt sig saa lille naar han saae paa Thors Arbeider. Thorv: kom her ud, jeg troer alene[.] Man spillede De stundesløse²⁷, og et Comedi Petersen²⁸ havde skrevet som bestod i #²⁹ # at Rygtet gik at den Store Thorv ventedes paa Nysøe osv[.] og saa de Stundesløse af Holberg, og det heele endte med et Lotterie hvortil Petersen havde gjort et net digt³⁰. Denne Beskrivelse faaer jeg af Petersen. derpaa Loterie af Suzette³¹ og Elisa³² osv. Nu arbeidede han flitig deels paa Toget³³ og deels paa Figuren³⁴, saa kom Øhlenschlæger³⁵, og der gik et par Dage, det lod ikke til Thor havde synderlig lyst først – han havde villet fuldende Bysten.

- 33 -

Øhlen sch: havde Nær tabt taalmodigheden og vilde reise ind igien, naturligvis lidt stødt, nu tog jeg mig for at gjøre Anlægget, til Bysten³⁶, og den blev god[.] saa Thor: havde nok at skiere bort[.] Bysten blev ligt³⁷, lige til en Vorte, som er paa Kind[en. "]den kunne du gjerne lade blive borte[.]"] sagde Adam, ["]nei so gud skal den staae[.]"] sagde Thor, og efter jeg havde slettet den ud, sat han den paa igien – Dog var jeg saa dristig at glatte den ud lige som den skulde støbes saa den ikke blev opbevaret i gibset)[. Siden måtte jeg] høre at jeg smigrede for Øhle... =oooo³⁸[.] oooo Jeg har hørt fleere finde at Øhlenschlægers Byste ikke var opfattet, saa genialsk, som fx Thor's egen, dog til dem siger jeg, ["]kom og see den som den staar paa Nysøe, eller stil den som en Byste eller en statye skal staae, med lyset fra oven, eller i det minste saa den kuns haver den fra Én side, og denne side den rigtige, og lad mig saa høre deres dom. Hvorledes troer De, Thor vilde tage sig ud, henstillet paa et Bord hverken i den rigtige Høide eller enten ingen Lys eller Lys fra alle kanter, som man seer næsten i hvert et Huus i Kiøbenhavn og som med de gode Arbeider nok kan ærgre Een[. Dog sielden faaer³⁹] Man den ær[gelse,] Thi man seer de Eleganteste Huuse belemret med de grueligste Gips Sager og Raad til at lade gjøre noget i Marmor har ingen[.]"]

I de samme dage kom en Gammel Provst Pavels⁴⁰ fra Norge, han var reist til Kiøbenhavn for at besøge Thor: og da denne ikke var der kom han med hans heele bagage i Haanden bunden i et Blaate ternet tørklæde til Nysøe (det bestod i 2 Kraver[,] et par strømper og saa ikke meer :) man kaldte mig ned at nogen vilde tale med Thor og jeg troede det var en Betler, som der fleere havde været her for at plage den kiere Thorv: og saa sagde han[: ""]gaae du ned og ekspeder ham[""], (engang kom der⁴¹ et ganske ungt Menneske ridende paa en smuk Hest paa samme Maade og vilde tale med Thor, og da denne ikke paa nogen maade kunde blive af med ham skjønt han forsikrede ham, at herude ganske var blodtet for Pænge⁴²) saa kaldte Thor: paa mig [og] sagde mig hvad Manden vilde og bad mig ekspedere ham[.]

- 34 -

nu gik jeg ind til ham (Thor gik til Sælskabet) og gientog hvad Thor havde sagt ham, og forundrede mig at een som havde en saa galant Hest, var nød til at betle, kort manden blev nok vred[,] senere et aar eller 2 efter, kom han til mig netop da Thor skulde begynde paa Herkules⁴³ osv i Kiøbenhavn, og forlangte noget. Thor: havde netop fortalt mig at Det samme unge Menneske havde atter været hos ham, og at han havde givet ham 2 Rd⁴⁴, for at blive af med ham, men Mennesket var vist forfalden, ellers maatte han dog kunde tiene sit Ophold, uden at betle, naar han havde Hoved som Ingemann⁴⁵ havde givet ham vidnedsbyrd om; jeg har Formodning om at han tog sin Hevn, ☒ [xxx] i de samme dage han atter fik et Nei, af mig, hvor jeg ventet sagde ham at jeg heldere vilde hielpe det jeg fandt værdigere, han var vist lige saa vred paa Thor som turde byde ham 2 rd som paa mig, og jeg ved næsten ikke hvem han var meest unskabsfuld imod. ☒) men for at komme tilbage til Pavels⁴⁶, saa førte jeg ham lige op til Thorvaldsen, da han sagde mig at han var en Ven af Ham, og skjønt det var 45 Aar siden⁴⁷ at de vare reist Sammen med fregatten Thetis⁴⁸ til Italien denne som skibs Præst ☒ og skjønt Thorv havde hørt han var død, og troet ham død for mange Aar siden, saa kiende han ham strax, og der blev stor forundring og Glæde. Efter Nogle dages Ophold, fandt Thor: P⁴⁹ meget Kiedelig[.] denne Historie⁵⁰ husker jeg ikke ret om virkelig skedte nu, eller Aaret efter da Steffens⁵¹ var her[.]

- 35 -

En dag hvor Øhlenschlæger kom op for at ville sitte for Thorv: fandt ham i færd med at Modelere en Engel (: den lille Skitze til Jakobis Monument⁵², som Mathia⁵³ har udført og som Thor har dirigeret osv :). ""]Du slap en Bengel⁵⁴ for at tage fat paa en Engel["], sagde Øhlenschlæger[.] da nu Bysten var ferdig reiste Øhlensch. og første gang vi vare i Byen efter den tid, gav Øh: os en Diner, hvor [""]forfatteren til min Bystes Skaal[""] bleve af Øh: udbragt, (jeg havde jo anlagt Bysten) men frue Øhlenschlægers⁵⁵ Glæde og taknemmelighed var overordentlig rørende, og hun vilde absolut kysse Thorv: Hænder, og mine med.

- ¹ Dvs. selvportrætstatuen Bertel Thorvaldsen med Håbets gudinde, Nysø1.
- ² Dvs. den danske digter og forfatter Adam Oehlenschläger.
- ³ Dvs. Adam Oehlenschläger, A226.
- ⁴ Dvs. Adam Oehlenschläger.
- ⁵ Dvs. eftertiden.
- ⁶ Dvs. selvportrætstatuen Bertel Thorvaldsen med Håbets gudinde, Nysø1.
- ⁷ Dvs. Susette Schouw søster til Christine Stampe og gift med J.F. Schouw.
- ⁸ Dvs. den danske botaniker og politiker J.F. Schouw.
- ⁹ Dvs. den spanske digter, dramatikere og forfatter Pedro Calderon de la Barca (1600-1681).
- ¹⁰ Dvs. Pedro Calderon de la Barcas tragedie *Mujer, llora y vencerás*.
- ¹¹ Dvs. "honi soit qui mal y pense", efter fransk, "skam få den, som tænker ilde derom", hvilket er Hosebåndsordenens devise. Hosebåndsordenen er Englands højeste orden og blev sandsynligvis grundlagt 1348 af den engelske kong Edward 3. (1312-1377).
- ¹² Dobbelt cirkel, dobbelt vandret streg og dobbelt lodret streg. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage skrevet i venstre margen på den anden led: "oo=Il Kort Efter sagde Thorvaldsen [...] den Eene Thor knuser[,] den Anden Skaber[.]"
- ¹³ Dvs. den danske digter, forfatter og lektor B.S. Ingemann.
- ¹⁴ Dvs. den oldnordiske krigsgud Thor, som ifølge den nordisk mytologi er udstyret med styrkebæltet Megingjord. Thorvaldsen og Thor blev jævnligt sammenlignet, jf. emneordet Thorvaldsen som Thor.
- ¹⁵ Dvs. den danske kronprins Christian (8.) Frederik.
- ¹⁶ Dvs. den danske kronprinsesse Caroline Amalie.
- ¹⁷ Dvs. Gisselfeld gods nær Haslev, som efter 1755 fungerede som jomfrukloster. Frederik Christian Danneskiold-Samsøe (1798-1869), bror til Conrad Danneskiold-Samsøe, var i 1839 overdirektør på Gisselfeld.
- ¹⁸ Dvs. Bregentved gods, som ligger øst for Haslev. Bregentved var ejet af den danske greve, finansminister, præsident og godsejer Adam Wilhelm Moltke. Festen på Bregentved fandt sted 31.8.1839.
- ¹⁹ Dvs. den tyske bankier Johann Daniel Jacobj.
- ²⁰ Dvs. den danske baron af Stampenborg Henrik Stampes yngste bror premierløjtnant Carl Stampe, dvs. baron Frants Valentin Christian Carl Stampe (1806–1880).
- ²¹ Dvs. Bregentved gods. Thorvaldsen overnattede på Bregentved og forlod stedet med kurs mod København 1.9.1839.
- ²² Dvs. den danske forfatter H.C. Andersen.
- ²³ H.C. Andersens digt blev fremført til festen på Gisselfeld 30.8.1839.
- ²⁴ Dvs. Vandringer til Golgatha, jf. A560, hvis dele blev modelleret i "Sahlen", som det fremgår af det følgende. Der må være tale om et større rum i Nysøs hovedbygning. Som det fremgår ovenfor blev Thorvaldsens selvportrætstatue, Nysø1, modelleret på samme tid i Vølunds Værksted i Nysøs have.
- ²⁵ Der må være tale om et ikke-nærmere bestemt rum i Nysøs hovedbygning, og ikke det atelier – Vølunds værksted – der 24.7.1839 blev indviet i herregårdens have.
- ²⁶ Dvs. den tyske kunsthändler Georg Ernst Harzen.
- ²⁷ *De Stundesløse* er en komedie skrevet af Ludvig Holberg i 1723.
- ²⁸ Dvs. den danske teolog, huslærer og præst A.C. Petersen.
- ²⁹ Firkant. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes den følgende passage skrevet i venstre margen på den anden led: "# at Rygtet gik at den Store Thorv [...] Denne Beskrivelse faaer jeg af Petersen[.]"
- ³⁰ Dette digt er p.t. uidentificeret.
- ³¹ Dvs. Susette Schouw søster til Christine Stampe og gift med J.F. Schouw.
- ³² Dvs. Elise Stampe, ældste datter af Christine og Henrik Stampe.
- ³³ Dvs. Vandringer til Golgatha, jf. A560.

³⁴ Dvs. selvportrætsstatuen Bertel Thorvaldsen med Håbets gudinde, Nysø1.

³⁵ Dvs. den danske digter og forfatter Adam Oehlenschläger.

³⁶ Dvs. Adam Oehlenschläger, Nysø3.

³⁷ Dvs. som i udseende, skikkelse, ydre fremtræden meget minder om, jf. lig i Ordbog over det danske Sprog.

³⁸ Dobbelt vandret streg og firdobbelt cirkel. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage skrevet i venstre margen på den anden led: "oooo Jeg har hørt flere [...] og som med de gode Arbeider nok kan ærgre Een"

³⁹ Følgende passage er skrevet foroven på siden på den anden led: "[Dog sielden faaer] Man den ær[gelse,] Thi man seer de Eleganteste Huuse belemret med de grueligste Gips Sager og Raad til at lade gjøre noget i Marmor har ingen[.]"

⁴⁰ Dvs. den dansk-norske præst Peder Pavels.

Det vides ikke med sikkerhed, om Pavels' besøg på Nysø fandt sted i sommeren 1839, som det synes her, eller året efter, som Stampe nævner muligheden af nedenfor.

⁴¹ Følgende passage bringes ikke i Rigmor Stampe op. cit.: "(engang kom der et ganske ungt Menneske ridende paa en smuk Hest paa samme Maade [...] og jeg ved næsten ikke hvem han var meest unskabsfuld imod. ☒)"

⁴² Se evt. emneordet Velgørenhed fra Thorvaldsen udbedes.

⁴³ Dvs. Herkules, jf. A16.

⁴⁴ Dvs. rigsdaler. For møntenheder og valuta på Thorvaldsens tid, se referenceartikel herom.

⁴⁵ Dvs. den danske forfatter, digter og lektor B.S. Ingemann.

⁴⁶ Dvs. den dansk-norske præst Peder Pavels.

⁴⁷ Peder Pavels var Thorvaldsens ungdomsven. Han var skibspræst ombord på Thetis 1796-97 og var dér Thorvaldsens fortrolige. Peder Pavels og Thorvaldsen sås senest på Malta 17.1.1797. Se evt. også emneordet om Thorvaldsens ungdomsvenner.

⁴⁸ Dvs. den fregat, som sejlede Thorvaldsen mod Italien 29.8.1796.

⁴⁹ Dvs. den dansk-norske præst Peder Pavels.

⁵⁰ Følgende passage bringes ikke i Rigmor Stampe, op. cit.: "denne Historie husker jeg ikke [...] Du slap en Bengel for at tage fat paa en Engel[",] sagde Øhlenschläger[.]"

⁵¹ Dvs. den dansk-norsk-tyske filosof og naturforsker Heinrich Steffens, som besøgte Nysø året efter, 13.7. - 16.7.1840.

⁵² Dvs. Knælende engel, jf. A159.

⁵³ Dvs. den tyske billedhugger Wilhelm Matthiä.

⁵⁴ Dvs. en lømmel, en slubbert, jf. bengel i Ordbog over det danske Sprog.

⁵⁵ Dvs. Christiane Oehlenschläger, gift med Adam Oehlenschläger.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

han med vilde komme, han vilde gøre
giverne sig, der var en stor glæde
glad og berusede, det var et af sine
sindfulde Gæster, at han havde sig
der efter var den ene af sine
og sagde han var en stor vangelig
komme på angang, saa jeg saa bliv
Alkohol, og den anden Jule, hvor
Arbejdet (han blot og modlidenhed)
brændt (for sine) jeg saa jeg sagde
han jeg og hans af ham, og hvad gjorde
fuld, vi ~~gjorde~~ ~~gjorde~~ ~~gjorde~~ ~~gjorde~~
og vi vilde se til at vinde det
Nation, og jeg maatte bringe det
og alle, min Ords taler, som at han
saa et af Arbejdet, som jeg vilde
i Cas, jeg tog mig selv min tilføjelse
til Profeten, og Døden, som det
mig trøstelig, vi, som gjorde sit
hvor god det var, som at gøre
saa berøbelig, at det is ikke var
an det, nu som hans Maler det
gør sit Fortælling, og jeg vilde
at han gjorde sin Nation, som det
ikke da det af sin det, og der gik
en og Dagen som det kindelige, og
Nis modige, som som sitte, som som
satt en Mærke, som som sin modige
jeg var ordentlig berøst, og da
jeg ikke længere kom ind i det, som
modstand med hans Døden, jeg og
til den nu dag og godt jeg vilde
Caltrom, som som det det det
jeg og sagde som som det det det
og som det det det det, og det var

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

